

Отже, комплексний характер права ЄС зумовлює і складну, багаторівневу систему його джерел. Традиційно в правовій доктрині під джерелами рва розуміють форми його вираження. Виділяють три головні різновиди джерел права, а саме: нормативно-правові акти, звичаї та судові прецеденти. Таку класифікацію джерел цілком можна використати і щодо Європейського права. Проте останнє має безперечну специфіку, що породжується особливостями його формування і функціонуванням.

Список використаних джерел:

1. Договор об учреждении Европейского экономического сообщества (1957 г.)
2. Европейское право : [учеб. для вузов] / Водолагин С. В., Козлов Е. Ю., Нука А. А., Толстопятенко Г. П. и др. ; под общ. ред. Энтина Л. М. – М. : Норма, 2000. – 720 с.
3. Договір про Європейський Союз // Конституційні акти Європейського Союзу. Ч. 1 / упор. Г. Друзенко ; за заг. ред. Т. Качки. – К. : Юстиніан, 2005. – 512 с.
4. Ентін М. Л. Правові основи зовнішньої політики і політики у сфері оборони та безпеки ЄС : [навч. посіб.] / М. Л. Ентін, М. О. Баймуратов, О. А. Делійський. – К. : ІМВ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. – 220 с.
5. Капустин А. Я. Европейский Союз: интеграция и право : [монография] / А. Я. Капустин. – М. : Изд-во РУДН, 2000. – 436 с.
6. Smith M. Europe's Foreign and Security Policy. The Institutionalisation of Cooperation / M. Smith. – N.Y. : Cambridge University Press, 2004. – 117 p.
7. Данелия Г. Р. Роль мягкого права в системе правового регулирования второй опоры Европейского Союза: постановка проблемы / Г. Р. Данелия // Сборник аспирантских научных работ юридического факультета КГУ. – 2004. – Вып. 5. – С. 246-251.
8. Право Европейского Союза : [учеб. для вузов] / под ред. Кашкина С. Ю. – М. : Юристъ, 2002. – 925 с.
9. Грицяк І. А. Право та інституції Європейського Союзу : [навч. посіб.] / І. А. Грицяк. – К. : К.І.С., 2004. – 260 с.

Мажара Д.О.

студентка,

Науковий керівник: Амарян Мералі Халосевич

кандидат історичних наук, доцент,

Криворізький факультет

Національного університету «Одеська юридична академія»

ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЧИННИК ЕВОЛЮЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ: ДОСВІД ЄС

Сьогодні викликало переосмислення проблеми впливу інтеграційних процесів на еволюцію регіональної політики Європейського союзу. На початку 90-х років близько 52% населення Союзу проживало в проблемних регіонах. Валовий внутрішній продукт на одну особу десяти найбідніших регіонів ЄС становив лише одну четверту частку цього показника десяти найбагатших регіонів, відповідно безробіття в десяти найбідніших регіонах у 7 разів перевищувало безробіття в десяти найбагатших регіонах. Тому Маастрихтський договір визначив механізм й окреслив напрями регіональної

політики ЄС, назвавши провідною метою економічне і соціальне згуртування. Договір заснував Комітет регіонів і фонд згуртування [1, ст. 7 п. 2].

Зміни у світовій соціальній інфраструктурі (зокрема формування світової та регіональних систем) є передумовою формування міждержавних правових систем, на які покладаються завдання забезпечення структуризації соціального простору. І, безумовно, ускладнення даних соціальних систем, у свою чергу, не може не вести до еволюції правових систем, які забезпечують існування даних формацій. Інтеграційні процеси, що набирають обертів у сучасній Європі, одним із наслідків мають не тільки гармонізацію законодавства країн Європейського Союзу, але й поступове наближення та часткове перетворення національних правових систем держав-членів Європейського Союзу (далі ЄС) та держав, котрі пов'язують перспективи свого подальшого розвитку із ЄС. Водночас окреслені напрямки регіональної політики: посилення економічного і соціального згуртування. Необхідно зазначити, що даний процес із його самобутніми механізмами та системами врегулювання приватних, суспільних та державницьких відносин посідає особливе місце у процесі загального розвитку державотворення у світі і є чи не єдиним повномасштабним інтеграційним експериментом, в основі якого покладено право та добру волю зацікавлених сторін. Саме даними факторами обумовлюється важливість, доцільність та актуальність нашого дослідження. Значний внесок у вивчення і розвиток правової системи та регіональної політики Європи зробили вчені: Л. Луць, І. Фарбер, К. Цвайгерт, К. Дейвіс, В. Моддерман, Ю. Колосов, Е. Поньон, А. Люшер, А. Довгерт, О. Шморгун, І. Грицяк, Д. Керимовта та інші. Проте питання регіональної політики ЄС й досі залишається відкритим.

Закріплюючи в установчих документах Європейського Союзу свободу, рівність та загальну повагу до волі його членів як головні цінності даного об'єднання, країни-засновники вказали, що використання саме правових засобів є єдино можливим способом впровадження в життя та гарантування даних цілей [1, ст. 6].

Починаючи зі створення Європейських спільнот відбувається поступове розширення суб'єктного складу Європейського Союзу. Із кожним розширенням кількості держав-членів ЄС відбуваються зміни і в його правовій системі, оскільки правова система ЄС розширюється за рахунок національних правових систем нових членів, які стають складовою частиною правової системи Європейського Союзу. Більш того, слід зазначити, що саме створення наддержавного інтеграційного об'єднання, яким є Європейський Союз, покликано до життя новий тип правової системи – регіональну правову систему. Передача державами-членами цілого ряду суверенних повноважень інститутам Співтовариств поступово зумовили відокремлення їх правової системи від міжнародного права. Тим самим право Співтовариств (зараз Союзу) за своєю юридичною сутністю розвинулося у бік національного права і ця еволюція триває до сьогодні [4, с. 463].

Процесі інтеграції, відбулась трансформація понятійного апарата у сфері регіональної політики, оскільки в текстах ЄС термін «регіональна політика» все частіше змінювався терміном «політика згуртування» що означає переплетіння регіональної і соціальної політики, коли вони вже не розглядаються ізольовано одна від одної. Політика згуртування, на нашу

думку, передбачає одночасно згуртування по горизонталі (між регіонами-регіональна політика) та по вертикалі (між верствами суспільства – соціальна політика).

Політична інтеграція країн-членів ЄС тісно пов'язана з усвідомленням політичною елітою та населенням держав-членів ЄС того факту, що саме політичне об'єднання усіх країн Європи, створення спільних громадських об'єднань та інституцій, вироблення спільної концепції розвитку дасть можливість створити в Європі територію загального достатку та процвітання. Саме практична реалізація концепції доброї волі сторін інтеграційного процесу стала рушійною силою об'єднання в Євросоюзі. Вплив політичної інтеграції на еволюцію регіональної політики Європейського Союзу проявляється у формуванні цілої низки актів, покликаних визначити загальні засади політичної діяльності, забезпечити формування і діяльність усіх інституцій Європейського Союзу, забезпечити вільний доступ населення до влади тощо [5, с. 87].

Найважливішими напрямками Європейського будівництва була економічна інтеграція, яка передбачає формування Митного Союзу, проведення спільної торгової політики щодо третіх країн та спільної сільськогосподарської політики. Скасування перешкод у торгівлі в межах Співтовариства, за задумом його засновників, мало активізувати процеси розбудови політичного союзу. Основною метою було заснування спільного ринку, який мав стати фундаментом єдиного економічного простору. До економічної інтеграції відносяться дотримання умов добросовісної конкуренції, боротьби з демпінгом, а також здійснення заходів з охорони довкілля.

Інтеграційна політика ЄС являє собою процес взаємопроникнення та взаємної доповнювальності як необхідних критеріїв забезпечення функціонування громадянського суспільства у регіоні. У перші десятиліття існування Співтовариств з цією метою був використаний механізм ст. 235 (зараз 308) Договору про Європейський Союз [1, с. 235]. Вона передбачала можливість створення Радою нових повноважень, якщо вони були необхідні забезпечення побудови спільного ринку. Важливо також мати на увазі, що складна внутрішня структура Європейського Союзу й відмінності в правовому режимі Співтовариств, а також правові норми, вживані в рамках другої і третьої опор Союзу, чинять значний вплив на наочну юрисдикцію як інтеграційних утворень, так і діючої в їх рамках системи права.

Правова інтеграція полягає насамперед у потребі наближення, часткове перетворення національних правових систем держав-членів Євросоюзу та держав, котрі пов'язують перспективи свого подальшого розвитку із Європейським Союзом. Зокрема дане питання пов'язується із погодженням положень та юридичних механізмів різних за своєю сутністю правових систем – романо-германської (континентальної) та англосаксонської (острівної). Відданість країн-членів Європейського Союзу власним національним правовим системам, що історично склалися на конкретній території, породжувала різного роду невідповідності у правовому врегулюванні однорідних суспільних відносин. З метою зменшення, а надалі – й повного уникнення такого роду. Союзу складається з національних законодавств кожної окремої держави-члена та зі спільного для них усіх

законодавства Європейського Союзу, яке забезпечує гармонізацію або зближення окремих законодавств [2, с. 23].

Слід також зауважити, що потреба «принципової узгодженості» національних правових систем країн-членів ЄС виникла не лише з необхідності врегулювання цивільно-правових відносин (зокрема з іноземним елементом) та забезпечення доброякісних взаємовідносин між владою та бізнесом на макрорівні. Досить часто в її основі лежали й інші потреби, зокрема суто «великодержавницького» характеру. Дана узгодженість поступово ставала інструментом для появи широкого кола імперативних та опосередкованих (рекомендаційних) приписів наддержавного характеру і вела до посилення правосуб'єктних характеристик самого міждержавного інтеграційного об'єднання з назвою «Європейський Союз». Головним завданням законодавства ЄС було та залишається дотепер забезпечення існування й належного функціонування спільного ринку, а досягти цього було можливо лише через політику гармонізації, зближення й пристосування (часткову та повну уніфікацію) національних правових норм держав-членів одна до одної. Результатом цього процесу стало виникнення й становлення прийнятних для країн-членів та країн-претендентів загальноєвропейських правових стандартів [3, с. 36].

Аналіз сучасного стану інтеграції як чинники регіональної правової системи має важливе значення для розуміння суті процесу зближення національних правових систем на основі економічної правової моделі Європейського Союзу триває в Європі вже 66 років. Мета Європейської регіональної стратегії ставить далекосяжні завдання, що передбачають на противагу теперішній, фактично монополі рій, системі міжнародних відносин формування ефективного Європейського об'єднання. Глобалізація економіки і розширення ЄС виявляють нові виклики перед регіональною політикою ЄС. У нових умовах треба не лише шукати й мобілізувати внутрішні ресурси регіону для підвищення його конкурентоспроможності в масштабах Союзу, а й для конкурентоспроможності цього регіону у світовому масштабі, джерела чого полягати в економіці, що все більше ґрунтується на знаннях та інноваціях.

Список використаних джерел:

1. Європейський Союз. Консолідовані договори. – К.: Port-royal, 1999.
2. Бесараба О. Регіоналізація Європи // Людина і політика. – 2000. – № 4. – С. 21-25.
3. Тикунов А. В. Интегральные показатели пространственных моделей развития стран мира / А. В. Тикунов. – М. : ЛИБРОКОМ, 2009. – 248 с.
4. Бирюков С. В. Историческая эволюция системы регионального управления / С. В. Бирюков // Русский журнал – 2003. – № 6. – <http://www.russ.ru>.
5. Європейська інтеграція: навч. Посібник / за ред. Г.О. Дробот. – Луцьк: Вежа, 2008. – 760 с.